

În celula lui Ilie Ilașcu

[Oameni și Kilometri](#)

Aurelia nu a închis un ochi toată noaptea. Își tot închipuia cum avea să decurgă ziua următoare. Pornea în minte un scenariu, apoi sărea la altul nou și tot așa. Niciunul nu se termina cu vreun final concret. Voia să se lase pradă lacrimilor, dar își înăbuși pornirile. „Trebuie să fiu puternică.”

Odată cu ivirea zorilor, Aurelia și soțul său, Liviu, nu au mai putut rămâne în pat. Erau nerăbdători, dar și emoționați. S-au ridicat, s-au îmbrăcat, au verificat încă o dată coletul și au ieșit tăcuți din casă. Afară îi aștepta niște prieteni cu mașina.

La șapte erau în [Varnița](#), o comună de pe malul drept al Nistrului controlată de autoritățile constituționale de la Chișinău. La 10 kilometri distanță se află or. Bender, iar peste alți 10 kilometri, deja peste râu – or. Tiraspol, așa-numita capitală a ‘republicii moldovenești nistrene’ (‘rmn’), regiune recunoscută internațional drept teritoriu al Republicii Moldova dar, de facto, aflată sub [ocupația](#) Federației Ruse.

Au parcat în fața Primăriei, unde îi aștepta [Svetlana Breslavet](#), o avocată din regiunea transnistreană. Schimbul a avut loc rapid. Aurelia și prietena sa, Natalia, au urcat în mașina avocatei. Cei doi soți au rămas pe loc, urmărindu-le cum se depărtează. „Sunt pe lista neagră la separatiști și nu am cum să ajung în stânga Nistrului”, ne explicase Liviu ulterior.

În mașină domnea o liniște asurzitoare. „Despre ce puteam să vorbim?”, remarcă acum Aurelia. Peste vreo jumătate de oră, automobilul parcase în fața așa-zisului '[minister al securității de stat](#)' ('mgb') din Tiraspol.

„Am ieșit din automobil și am citit ce scrie pe clădire. După, avocata mi-a arătat cu mâna că nu mai e nevoie de mine și să intru înapoi. Parcă eram la o demonstrație. Anchetatorul o aștepta pe Svetlana lângă o bancă din fața 'mgb'-ului lor. Abia atunci mi-a apărut frica. M-am gândit: *Doamne, unde m-am pornit?* Natalia a rămas și ea perplexă. Am vrut să-i povestesc, dar mi-a pasat un bilețel de la medicamente pe care scria: *Taci!*. Nimeni nu a scos o vorbă”, rebobinează scena Aurelia.

Peste câteva clipe, avocata a urcat în mașină și, fără nicio explicație, tuspătru au ușchit-o mai departe. La nici 10 minute de mers, le-a lăsat pe cele două femei în fața [Penitenciarului nr. 3 din Tiraspol](#), sub umbrela căruia se află și izolatorul de detenție preventivă.

Femeii îi păru totul înfricoșător, căci...

...nu mai fusese niciodată la Tiraspol.

...nu mai pusese niciodată piciorul într-o pușcărie.

...nu mai transmisese niciodată un colet unui deținut.

Simțea că e depășită de situație, dar nu avea decât o singură opțiune: să meargă înainte și să nu care cumva să piardă

întrevederea pe care o așteptase patru luni de zile cu sufletul la gură.

A intrat în clădire, urmată de un gardian. Tremura. „Emoții de șoc.” Verificarea coletului s-a lăsat cu urlete și umiliri:

– *Sho za bardak? Tî ceo, ne znaeshi kak nujna?* (Ce-i cu dezordinea asta? Tu ce, nu știi cum trebuie?)

– *Izvinite* (scuze), bâigui speriată femeia.

Fidelele „Mivina” și ceaiul, chiloții și maiourile, pasta de dinți și periuța, toate zburau în mijlocul camerei, pe podea. Lacrimile îi stăteau chiar în colțul ochilor, gata să șiroiască, dar femeia nu-și permitea acest lux. Nu voia să arate că e slabă și că o pot doborî atât de ușor reprezentanții regimului de la Tiraspol.

Câțiva oameni priveau scena oarecum mirați. Trecuse și ei prin asta. *‘Bine că nu ai avut bomboane cu dulceață, că te puneau să le desfaci pe fiecare, și dulceața tot’*, au îmbărbătat-o ei. Au ajutat-o să strângă lucrurile de pe jos și să le bage înapoi în colet.

Era copleșitor și insuportabil, povestește Aurelia. Ieșise afară să ia o gură de aer, deși căldura de august uscuse orice dâră de vânt și prospețime. Nu mai știa ce să facă și care ar fi următorii pași de întreprins. Stătu cât stătu buimacă, neajutorată, plină de frici că ar putea pierde întrevederea, când auzi un strigăt din spate. Un gardian îi făcu semn cu mâna să intre.

În camera de primire a coletelor, aceeași doamnă, aceeași ferestruică zăbrelită prin care răzbate vocea ei, doar că, de data asta, un pic mai calmă. I-a înregistrat pachetul fără alte incidente. „Pentru ce fusese nevoie de toată umilirea de dinainte? Cred că a avut ordin de sus”, își găsește acum explicația Aurelia.

Gardianul o conduse pe un coridor îngust. Își simțea genunchii moi și inima trosnindu-i în piept. Un boț cât pumnul i se pusese în stomac. Când ușa camerei de întrevederi se deschise, Aurelia căută sfredelitor prin încăpere un bărbat de 34 de ani, zvelt de aproape doi metri și robust, dar nu vedea decât niște mese despărțite de o sticlă groasă.

La una dintre ele stătea o femeie și răcnea în receptor, iar de partea cealaltă, un bărbat o asculta atent. La următoarea masă, Aurelia zări un bărbat gârbovit, îmbrăcat într-o scurtă groasă, nebărbierit și cu șapca pe ochi. „Mai mult nu era nimeni. Mesele celelalte erau pustii”, își amintește femeia.

Un nod marinăresc i s-a oprit în gât. S-a apropiat de masa bărbatului gârbovit. Lacrimile voiau să o inunde, dar Aurelia le ținea strâns în colțul ochilor, cu barba dârdâind. Cu mâna tremurândă, a luat receptorul. Bărbatul o privea stăruitor de sub cozoroc. Se uită și ea la el.

Femeia înțelegea foarte bine că nu avea mult timp la dispoziție și că minutele curg contracronometru, dar încă nu găsea puteri să se adune și să rostească ceva. „Îmi pierdusem darul vorbirii.” O străfulgeră un gând și îl urmă: „Aurelia, te iei în mâini. El are nevoie de susținerea ta. Gata, o să plângi când o să fie liber”. Schiță un zâmbet forțat și, fără să-l slăbească pe bărbat din ochi, rosti cât de repede putu, ca lacrimile să nu-i joace festa: „Bună ziua, mamii. Cum la tine?”

Bărbatul, îmbrăcat în luna august cu o scurtă de iarnă, a cărei mâneci îi acopereau degetele zdrelite, și cu fața numai cicatrice și vânătăi ascunsă sub cozorocul șepcii, îi răspunse cu voce adunată:

- Totul e bine, mamă! Nu-ți face griji pentru mine.
- Scoate chipiul să te văd bine.
- Mamă, dar ție îți trebuie?

– Vlad, de ce arăți așa?

– Tot normal, mama. Chiar sunt bine.

Brusc, un gardian urlă la ei: „*Na ruskom govorite! Na ruskom!*” (Vorbiți în rusă! În rusă!) „Bine că știam rusa, dar dacă nu o știam?” se întreabă acum femeia.

Discuția cu fiul său cu care nu mai vorbise și nu-l văzuse de câteva luni a durat vreo 15 minute și a fost întreruptă brusc de același gardian. „A fost prima noastră întrevvedere. Am mai avut a doua întrevvedere în octombrie 2022 și atât. Sunt 19 luni de când fiul meu e în pușcărie la transnistreni.”

Luni, 4 aprilie 2022, Vladimir Dudnic s-a trezit, ca de obicei, pe la 6.00 dimineața. A luat micul dejun – cafea foarte dulce și o țigară autohtonă – și a plecat la Bender, cu niște treburi personale, luând un microbuz de rută din Chișinău.

„Lucrează la Tighina, ofițer în armată, dar, în acea perioadă, se afla în concediu de boală. I se ridicase zahărul în sânge”, afirmă Liviu, tatăl tânărului.

Pe la amiază, își amintește Aurelia, a primit un apel de la fiul ei, ceea ce îi păruse straniu. „Nu mă mai sunase niciodată când eram la serviciu. De regulă, seara și dimineața vorbim”, explică femeia.

‘- Mamă, mai ai mult?’

– Nu, acuș plec acasă. De ce?

– Nimic, doar întreb. Eu sunt la Varnița, beau o cafea cu niște cunoscuți.

– Bine, ne auzim diseară.’

De obicei, Vladimir venea acasă pe la 21.00. După ce a divorțat cu ani în urmă, locuia de ceva timp la părinți. Luau împreună cina la bucătărie, apoi Vladimir bea o cafea și tăifăsuia cu maică-sa până pe la 23.00. Însă, în acea zi de luni, Vladimir nu a mai ajuns nici la cină, nici la cafea. „La telefon nu răspundea. Ne-am gândit că poate e la concubina sa, care locuiește la Bender”, își amintește tatăl acestuia.

A doua zi, atât Liviu, cât și Aurelia, l-au apelat de nenumărate ori pe fiul lor, dar căsuța vocală îi tot anunța că telefonul este deconectat. Iar seara, la ora 18.18, [canalul de Telegram](#) al așa-zisului [‘minister al afacerilor interne’](#) (‘mvd’) din regiunea transnistreană [anunța](#) că „l-au reținut pe Vladimir Dudnic, locuitor al Chișinăului”, acesta fiind suspectat de escrocherie.

Noutatea, preluată de mai multe site-uri de știri din stânga Nistrului ([1](#), [2](#), [3](#)), tiraja: „Pe 31 martie, o locuitoare a orașului a contactat poliția din Bender și a spus că, în august anul trecut, i-a plătit lui Vladimir Dudnic 2.000 de ruble transnistrene (circa 115 euro – n.r.) pentru a o ajuta

să perfecteze mai rapid documentele de cetățeană a Republicii Moldova. Cu toate acestea, el așa și nu a făcut nimic și, curând, a încetat să mai comunice”.

Părinții lui Vladimir au aflat despre reținerea fiului lor de la concubina acestuia, pe care au sunat-o intensiv pe 6 aprilie. „Asta e absurd. Cum poate Vladimir să facă așa ceva? Exclus! Nu m-am gândit niciodată că asta se poate întâmpla și cu noi. Da, citeam despre oameni răpiți și deținuți ilegal în pușcăriile din regiunea transnistreană, cu dosare fabricate, dar nu credeam că e cam adevărat”, mărturisește dezamăgit acum tatăl acestuia, oftând.

În 1992, Liviu a luptat în Războiul de pe Nistru, lucrând ani de zile în instituțiile de forță ale Republicii Moldova. Spune că are multe cunoștințe în poliție și armată, așa că a apelat la vechi colegi, ca să-l ajute să-și scoată fiul din mâinile regimului de la Tiraspol, dar și să înțeleagă de unde s-au luat incriminările aduse.

Pentru început, au mers la Inspectoratul de Poliție (IP) Bender. „Eu sunt pe lista neagră a separatiștilor, din cauza că am luptat în 1992”, explică Liviu. „Așa că, pe 7 aprilie, am avut coridor verde din Varnița, împreună cu soția, și, astfel, am reușit să ajungem la poliția noastră din Bender.”

Ajunși acolo, au scris o cerere în care au rugat oamenii legii să afle unde este fiul lor. Peste 10 zile, inspectoratul i-a anunțat că Vladimir Dudnic este deținut în așa-numitul ‘izolator de detenție preventivă’ din or. Tiraspol.

La acel moment, lui Vladimir deja i se adusesse ‘învinuirea’ de escrocherie, adică sustragerea bunurilor altei persoane prin înșelăciune, săvârșită de către un grup de persoane, prin înțelegere prealabilă, infracțiune pentru care așa-zisul ‘[cod penal](#)’ al ‘rmn’ prevede până la 5 ani de pușcărie.

Vladimir este unicul fiu al soților Dudnic. Avea 4 ani când taică-su a plecat la război. Într-una din zile, când Liviu trecuse pe acasă să-și ia niște lucruri, Vladimir se puse în ușa, strigând că nu-l lasă să plece, căci o să fie omorât. „Soțul l-a dat la o parte și a ieșit. A doua zi (20 iunie 1992) a fost grav rănit. Am mers cu Vlad la el la spital”, povestește Aurelia. Abia peste vreo 12 ani, printr-o întâmplare nevinovată, femeia a înțeles cât de tare l-a marcat pe Vladimir evenimentele din iunie 1992.

„Se pregătea deschiderea [memorialului de la Șerpeni](#) și era un anunț că cine dintre elevi scrie cea mai bună compunere legată de al Doilea Război Mondial participă la inaugurarea monumentului. *‘Noi nu avem pe nimeni care a luptat în al Doilea Război Mondial’*, i-am spus atunci băiatului. *‘Știu, dar eu vreau să scriu compunere despre tăticul în 1992’*. Doamne, ce compunere a scris! A câștigat primul loc pe oraș și a plecat la Șerpeni. Atunci mi-am dat seama: oare ce a fost în inimioara lui de copil?”

După ce a terminat liceul, Vladimir a vrut să facă o cu totul altă profesie, dar tatăl a fost cel care i-a dat de înțeles că ar trebui să îmbrățișeze milităria. „Am vrut continuitatea dinastiei militare”, explică Liviu. Bărbatul regretă acum momentele în care a fost prea aspru cu fiul său, dar ține să precizeze: „Nu l-am bătut, dar am fost sever. L-am educat în stil spartan: patul făcut, hainele puse la loc, să fie educat și tot așa. [...] Am vrut să dau acestei țări un cetățean bun.”

Băiatul a acceptat sugestia tatălui, însă, când a absolvit Academia Militară, l-a anunțat că merge să lucreze în Cahul. „[Eu] am aranjat ca [el] să lucreze în Chișinău și să fie cât mai aproape de noi... Am înțeles că voia libertate”, șoptește Liviu.

Tot din Cahul Vladimir și-a ales și jumătatea. Însă mariajul lor a ținut doar câțiva ani. „Au împreună o fetiță de 10 ani și, în weekenduri, dar și vacanțe, stă la noi. E o fetiță

frumoasă și deosebită”, o laudă bărbatul.

Din Cahul, părinții spun că Vladimir a fost dislocat pe vreo trei ani la Coșnița, în trupele de menținere a păcii, unde „antrena ostașii în termen”. Apoi s-a perindat prin câteva unități și centre militare din Chișinău, în paralel făcând studii de master la Universitatea de Educație Fizică și Sport.

Ultimul lui loc de muncă pe care am reușit să-l identificăm din date publice este o unitate militară subordonată Inspectoratului General de Carabinieri al Ministerului de Interne, la care s-a angajat în 2018.

În acea zi de luni, 4 aprilie, Vladimir se afla în parcarearea magazinului Linella din satul Varnița, povestește mama acestuia, când un necunoscut de vreo 40 de ani, îmbrăcat în civil, s-a apropiat de el și l-a întrebat în rusă:

‘- Salut! Tu ești Dudnic Vladimir?’

– Da...

– Vii cu noi, a adăugat tipul și, ajutat de alți doi bărbați, l-au băgat cu forța într-un automobil.’

Peste 10 minute, Vladimir se afla în sediul milițienilor din Bender, de unde, ulterior, a fost dus la Tiraspol. „Fără niciun act la el. Fără să-i dea voie să anunțe pe cei de acasă... L-au răpit chiar de pe teritoriul controlat de autoritățile constituționale ale Republicii Moldova”, menționează Aurelia.

Iar modul în care s-au derulat lucrurile după răpire a fost peste așteptările celor doi părinți. „Nu m-am așteptat de la autoritățile noastre să reacționeze așa”, mărturisește tatăl lui Vladimir, în timp ce rotocoale de fum alb ies pe gură și nas. Pufăie dintr-o țigară și tremură de mânie. A crezut că fiul său va fi eliberat rapid, că instituțiile de drept vor reacționa prompt, „că Republicii Moldova îi pasă de cetățenii

săi”.

După ce, în aprilie 2022, oamenii legii i-au anunțat că „în acțiunile persoanelor așa-numiți ‘angajați’ ai structurilor de forță a regiunii transnistrene persistă elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de Codul Penal al Republicii Moldova” și că „materialele acumulate au fost transmise în Secția urmăririi penale a IP Bender pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă a tuturor circumstanțelor cauzei”, timp de aproape două luni, Liviu și Aurelia nu au mai știut nimic despre fiul lor: răpit din satul Varnița, arestat arbitrar și ținut ilegal în pușcăriile din stânga Nistrului, unde condițiile inumane și tortura sunt la ordinea zilei ([1](#), [2](#), [3](#)).

Așa că au început să expedieze cereri instituțiilor din Chișinău care au tangență cu cazul copilului lor, informându-i ce li se întâmplă și solicitând ajutor. De la unii au primit răspunsuri evazive, de la alții – „că nu e în competența lor”, în timp ce alții îi asigurau că se lucrează la caz, [numai că](#) „nu este încă conlucrare cu forțele transnistrene”, povestește Liviu.

Au scris și așa-ziselor ‘autorități’ din stânga Nistrului, care însă au refuzat să le ofere detalii privind acuzațiile care i se aduc lui Vladimir, dar i-au informat că acesta nu se plânge pe condițiile de detenție și că starea lui de sănătate este „satisfăcătoare”.

Între timp, au apelat la un avocat din Căușeni, pe care l-au schimbat ulterior cu Svetlana Breslaveț, avocata din regiunea transnistreană. O laudă pe ultima, spunând că l-a vizitat pe Vladimir, i-a transmis un medicament, precum și că le-a aranjat cele două întrevederi și transmiterea coletului. Ar fi obținut chiar și anularea unor acuzații, doar că nu le-a prezentat nicio dovadă, „deoarece nu-i permit șefii”, afirmă Liviu.

„Real, habar nu avem ce se întâmplă acolo, căci nimeni dintre ai noștri nu au acces. Doar ce ne spune avocata, pe care încercăm să o credem. Inițial [Vladimir] a fost acuzat de escrocherie, cică contribuia la perfectarea actelor de dobândire a cetățeniei moldovenești, dar, pe parcursul șederii sale, deja se adunase vreo opt, inclusiv legate de construcții. Niște nebunii. Avocata a dezbătut până acum patru din cele opt articole. Am achitat [și] bani așa-ziselor victime, dar Svetlana a spus că martorii nu l-au văzut niciodată în viața lor pe Vladimir”.

Într-o seară de mai 2022, soții Dudnic au întrezărit un licăr de speranță. Aurelia a conectat televizorul și a urmărit o [emisiune TV](#) în care [s-a discutat](#) despre „cât de gravă este situația reală cu privire la respectarea drepturilor omului în stânga Nistrului, a ineficienței acțiunilor autorităților constituționale și a organizațiilor internaționale implicate în procesul de reglementare a conflictului transnistrean”. Printre invitați se număra și directorul Asociației Promo-LEX, organizație neguvernamentală din Chișinău care militează pentru dezvoltarea democrației, inclusiv în regiunea transnistreană.

La câteva zile după emisiune, tatăl lui Vladimir s-a întâlnit cu Pavel Cazacu, avocat Promo-LEX. Împreună au depus o cerere repetată în adresa IP Bender, iar pe 30 iunie 2022 au fost înștiințați că procesul penal inițiat pe faptul răpirii lui Vladimir din Varnița a fost expediat Procuraturii Bender, „cu propunerea de **neînceperea a urmăririi penale si clasarea procesului penal**, deoarece fapta nu întrunește elementele infracțiunii”.

Au urmat noi cereri în adresa Procuraturii Generale care, abia pe 29 noiembrie 2022, i-au informat pe soții Dudnic că încă în luna mai, „**procurorul din Procuratura Bender, Oxana Țapu, a dispus neînceperea urmăririi penale și clasarea procesului penal din aprilie 2022**”, explică dezamăgit Cazacu.

Asistat de Promo-LEX, Liviu depune deja o plângere la Procuratura Generală, exprimându-și dezacordul cu decizia procurorii. Însă, pe 27 ianuarie 2023, Vitalie Bișleaga, procurorul-șef interimar al mun. Bender, nu identifică „vreun temei de a anula ordonanța de neîncepere a urmăririi penale” și, respectiv, o menține în vigoare.

În ambele cazuri, motivarea procurorilor a sunat în felul următor: *„În cadrul examinării s-a stabilit că Dudnic Vladimir a comis **o serie de escrocherii** pe teritoriul regiunii transnistrene a R. Moldova **care au fost încadrate în conformitate cu legislația regiunii transnistrene**”.*

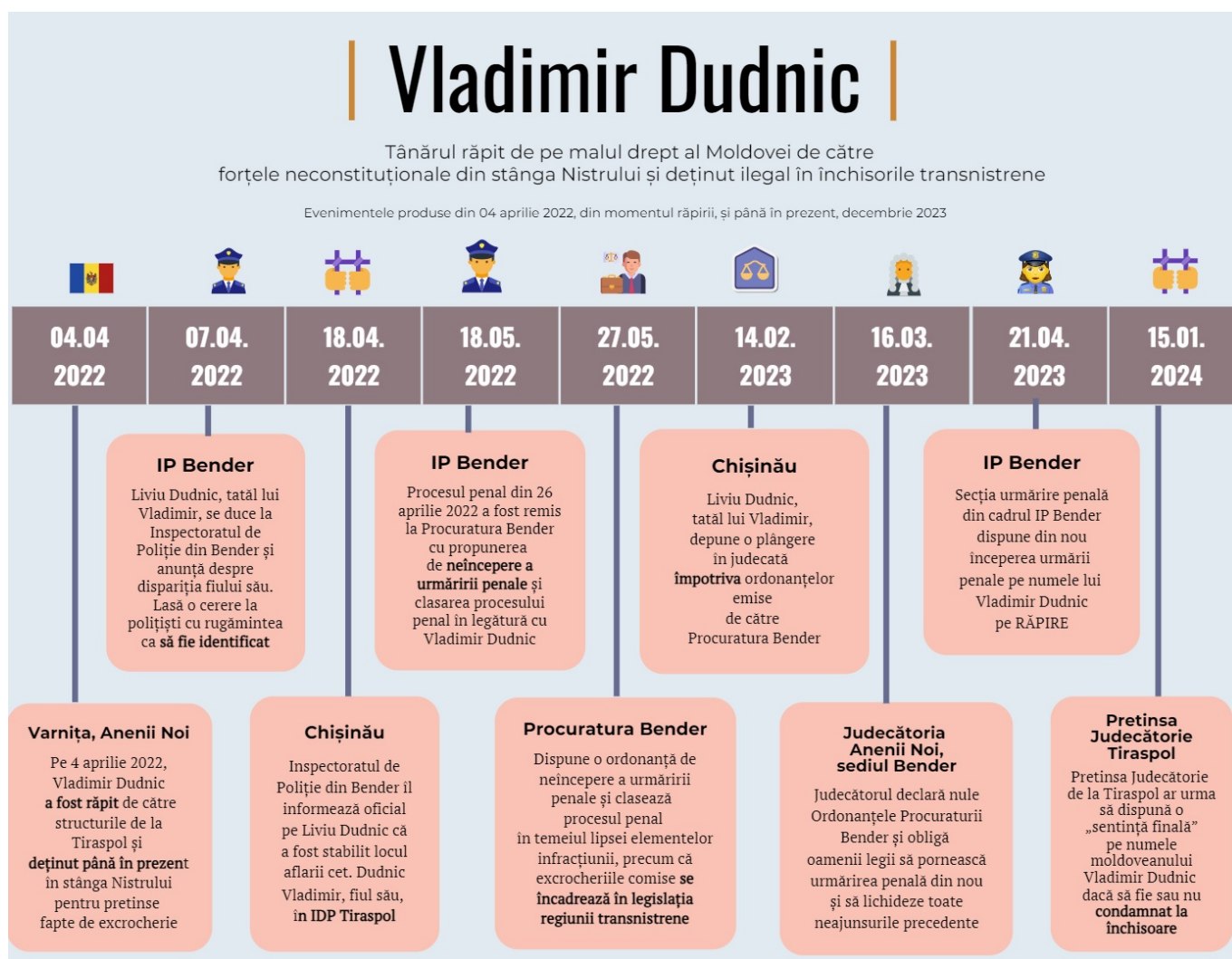
„Cetățeanul a fost răpit. Conform legii nu ar trebui să începi procesul penal?” punctează indignat Pavel Cazacu. „Și, ca organ constituțional, tu știi că e privat ilegal de libertate în regiunea transnistreană, pentru că orice detenție care se produce în stânga Nistrului este ilegală. Aceste infracțiuni: răpire, privațiune ilegală de libertate, aplicarea relelor tratamente sunt prevăzute de Codul Penal al Republicii Moldova, dar ai noștri ce fac? Nu doar că nu transmit în judecată, ci suspendă, recunoscând, pe deasupra, și legile din Transnistria”.

„Ne luptăm pe două fronturi”, descrie situația Liviu Dudnic. „Pe deoparte – cu autoritățile noastre, care oficial ne spun că nu pot face nimic și chiar nu fac nimic. Pe de-altă parte – cu separatiștii, care așa și nu-mi eliberează fiul deținut ilegal. Nimeni nu mă ajută. Am bătut la toate ușile posibile.”

Peste două săptămâni, Liviu și Pavel au mers în judecată: *„Considerăm ambele ordonanțe emise pe acest caz ca fiind ilegale și contrare standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului. Pe lângă faptul că au fost identificate erori de procedură, care au afectat eficiența procesului penal, acestea au fost motivate defectuos: Comiterea unor pretinse serii de escrocherii, care ar fi fost încadrate potrivit legislației regiunii transnistrene.”*

„De ce organele de drept constituționale ale R. Moldova legitimează și recunoaște așa-numita legislație transnistreană? De ce sunt legitime și justificate acțiunile abuzive ale unor structuri ilegale?” întrebă ei în plângerea depusă în instanță.

Iar pe 16 martie curent, Judecătoria Anenii Noi a obligat procurorii să reia procesul penal și să lichideze încălcările constatate. „Mulți ziceau că e o utopie ca să câștigăm judecata cu autoritățile noastre, cu sistemul. Nici eu nu m-am așteptat la o așa bucurie, după toată lupta pe care am dus-o cu organele de drept ale Republicii Moldova”, spune înseninată Aurelia.

Reluarea procesului dispusă de instanța de judecată nu înseamnă neapărat că cazul lui Vladimir Dudnic va lua o cu

totul altă turnură. O sugerează statistica ultimilor 20 de ani pe cazuri similare.

Datele oferite redacției Oameni și Kilometri de către Ministerul Afacerilor Interne arată că astfel de dosare nu mai ajung pe masa judecătorilor și, respectiv, victimele nu mai obțin dreptate.

În ultimii 20 ani, au fost înregistrate 78 de cazuri de răpire comise de către reprezentanți ai structurilor de forță neconstituționale și doar **4 au fost trimise în judecată**, iar în restul cazurilor fie a fost suspendată urmărirea penală (73 %), fie a fost clasată sau încetată.

Pavel Cazacu remarcă că pe acest caz statul are mai multe obligații pozitive decât în alte cazuri de răpire, unde se produc pe teritoriul necontrolat. „Politicienii mereu au scuza asta, că noi nu controlăm stânga Mistrului, dar, în acest caz, Vladimir a fost răpit de pe teritoriul controlat. Ceea ce este acum nu e complicat, dar grav. Pentru că oricine poate fi luat de aici și dus în regiunea transnistreană. Cum asiguri tu, ca stat? Oamenii tăi nu sunt în siguranță! Tu nu ai prevenit și care sunt mecanismele?”, întreabă retoric avocatul.

Am încercat să vorbim pe marginea acestui caz cu reprezentanții diferitor autorități. Răspunsurile pe care le-am primit sunt oarecum similare: cazul este monitorizat, se depune tot efortul pentru eliberarea lui Vladimir Dudnic, în limita competențelor, evident, și că Tiraspolul așa și rămâne necooperant.

Singura instituție subordonată Chișinăului care a reușit o întrevvedere cu Vladimir Dudnic a fost cea a Avocatului Poporului (AP). Aceasta a recunoscut că tânărului i-au fost lezate dreptul la libertate și siguranță, la un proces echitabil etc., doar că „instrumentele disponibile ale AP nu pot fi aplicate în regiune, iar **rolul de a proteja drepturile**

omului îi revine statului Republica Moldova”.

„Rolul Ombudsmanului este **să monitorizeze acțiunile sau inacțiunile** Statului în speță și să reamintească autorităților despre angajamentele sale internaționale de a proteja drepturile omului, [...] chiar în absența unui control efectiv asupra regiunii transnistrene”, remarcă Ceslav Panico, Avocat al Poporului, în răspunsul oferit redacției Oameni și Kilometri.

.

Aurelia simte cum tensiunea îi joacă feste, dar își dorește atât de tare să-și vadă fiul, încât, de frică să nu piardă întrevederea, bâiguie în genunchi pachetelele de ceai și „Mivina” împrăștiate pe podea și le pune în geantă.

E a doua oară când se află în camera de primire a coletelor din cadrul izolatorului de detenție preventivă din Tiraspol și iarăși e bruscată și umilită. Prima dată admite că poate nu a

împachetat corect lucrurile, dar a doua oară nu avea cum să dea greș. Totuși au pus-o să despacheteze totul, chiar dacă cafeaua era sigilată din magazin. „Cu restul nu procedau așa”, își aduce aminte femeia.

Tensiunea, într-un final, și-a spus cuvântul și Aurelia a leșinat. S-a trezit deja pe un scaun, unde au târât-o câțiva oameni veniți și ei să transmită colete. „Mă rugam să-mi permită să-mi văd fiul. Tare mă temeam că am depășit timpul, pentru că vremea de întrevedere se calculează din momentul în care transmiți coletul.”

– *Vlad, scumpule, s-a prelungit un pic...*

– *Știu, mamă. Eu știu tot.*

– *Vlad, în colet totul e împrăștiat...*

– *Știu, mamă. Mi-au deschis ușa și m-au lăsat să te privesc. Am văzut totul: cum îți aruncă produsele, cum ai...*

– *Ei, tot normal. Tu doar știi că eu am tensiune. Tot normal.*

– *Mamă, trebuie să ai încredere în mine și să știi că eu nu-s vinovat. Totul o să fie bine.*

Au mai discutat despre fetița lui, despre caz și avocată. Vladimir i s-a destăinuit că l-au torturat primele luni atât de tare încât are un picior negru de la talpă și până la șold și că nu primește deloc asistență medicală. ‘*Dacă există iadul pe pământ, ap’, mamă, eu am fost în el. Cătușele îmi ajunsesse până la os și am fost suspendat cu mâinile în sus’, redă femeia vorbele băiatului.*

Aurelia își privea fiul cu nesaț, dar și cu o durere de nedescris. „Numai eu știu cum mă țineam să nu izbucnesc în plâns”, povestește femeia.

‘- *Mămica, așa mi-i dor să fiu la bucătărie și să bem cafea...*’

Vorbele fiului i-au strâns inima ca într-o menghină.

'- *Și mie*', abia a șoptit femeia, gâtuită de lacrimile care stăteau gata să țâșnească.

Anterior, „serile beam cafea [împreună]. Și mă supăram...”, explică acum Aurelia, fără să-și mai rețină lacrimile. Dar nu le lasă să ajungă până la barbă, că le și șterge cu palmele. „Eu mă supăram, că trebuia să mă trezesc la patru și jumătate la serviciu, dar el voia să mai stăm de vorbă până pe la 11. Pe față nu dădeam că sunt supărată și că vreau să dorm... Aș mai vrea să mă supăr acum”, se tânguie femeia.

La finalul întrevederii, ca să o mai însenineze, Vladimir îi spune pe un ton glumeț: *'Mama, dacă o să-ți fie mai ușor, mă aflu în celula lui Ilie Ilașcu de la Glinoe'* ([Penitenciarul nr. 1 de la Hlinaia, raionul Grigoriopol](#) – n.r.).

În 1997, când Moldova [a ratificat](#) Convenția europeană a drepturilor omului, Guvernul de la Chișinău și-a renegat orice responsabilitate pentru „*faptele comise pe teritoriul transnistrean*”, invocând lipsa jurisdicției *de facto* asupra regiunii și, respectiv, „*imposibilitatea sa de a asigura respectarea dispozițiilor Convenției*” în așa-numita 'rmn'.

Doar că, șapte ani mai târziu, Curtea Europeană a Drepturilor Omului concluzionează: „*Chiar și în absența unui control efectiv asupra regiunii transnistrene, Moldova mai are și **obligatia pozitivă** [...] **de a lua măsuri de ordin diplomatic, economic, juridic sau de alt gen, care îi stau în puteri** și sunt în conformitate cu dreptul internațional, pentru a asigura reclamanților drepturile acestora garantate de Convenție*”.

Se întâmpla în cauza *Ilas, cu și alt, ii c. Moldovei și Rusiei*, prima de acest fel în istoria țării și cea care a stabilit gradul de responsabilitate al autorităților de la Chișinău

pentru încălcările Convenției în regiunea transnistreană. Astfel, Curtea a constatat că, de rând cu Rusia, Moldova a încălcat mai multe prevederi ale Convenției, inclusiv art. 3 (*Interzicerea torturii*) și art. 5 (*Dreptul la libertate și la siguranță*).

La 13 ani distanță, Curtea de la Strasbourg a ajuns practic la aceleași concluzii și în cauza [Braga c. Moldova și Rusia](#), iar peste alți doi ani, în cauzele [Negruță v. Moldova și Rusia](#) și [Filin v. Moldova și Rusia](#). În rezultat, constată din nou că Moldova a încălcat inclusiv art. 3 (*Interzicerea torturii*) și art. 5 (*Dreptul la libertate și la siguranță*).

Însă ce mai au aceste trei cauze în comun e că toate se referă la transferul persoanelor către structurile de forță transnistrene sau a pasivității autorităților constituționale la abuzurile comise de reprezentanții 'rmn' pe malul drept al Moldovei, [subliniază](#) juriștii de la Promo-LEX.

Analiza lor detaliată denotă și faptul cum, parcă trase la indigo, investigarea ilegalităților comise de reprezentanții de la Tiraspol ajung să aibă practic aceeași soartă – urmărire penală încetată „din lipsa elementelor constitutive ale infracțiunii”, obligarea în instanță a procurorilor de a relua cazul, iar, într-un final, suspendarea urmăririi penale „din cauza imposibilității de identificare a persoanelor care ar fi putut să fie puse sub acuzare”, situație care s-a menținut și în [cazuri similare](#) înregistrate în următorii ani.

Iar pe masa judecătorilor de la Strasbourg mai sunt dosare similare care încă își așteaptă verdictul. E vorba de cazul răsunător al lui [Adrian Glijin](#), răpit, pe 7 octombrie 2020, de pe un câmp din apropierea localității Cuzmin, raionul Camenca, și [acuzat](#) de 'trădare de patrie'.

Tot la Strasbourg, pe 26 decembrie 2022, avocații Promo-LEX au expediat și cazul lui Vladimir Dudnic, în care au invocate încălcarea aceluiași articole 3 (*Interzicerea torturii*),

5§1 (Dreptul la libertate și la siguranță), precum și 13 (Dreptul la un remediu efectiv). „În acest caz, organele de drept nu doar că au refuzat pornirea urmăririi penale și, respectiv, realizarea promptă a acțiunilor de urmărire penale necesare, dar, prin formulări inadmisibile, au legitimat și justificat acțiunile structurilor transnistrene”, motivează aceștia.

„Faptul că tu, ca stat, nu controlezi acel teritoriu, asta nu înseamnă că tu nu trebuie să depui maxim efort pentru a ajuta acești oameni. Și, în momentul în care o persoană este răpită de pe malul stâng, cum ajuți omul de-acolo? Cum investighezi cazul? Cum influențezi soarta acestuia, ca să fie eliberat? În cazul nostru e altceva. Cetățenii sunt răpiți de pe malul drept, de pe teritoriul controlat de autoritățile constituționale”, punctează Pavel Cazacu.

Pavel Cazacu mai consideră că oamenii legii au destule pârgii

legale pentru a acționa și își exprimă nedumerirea că majoritatea dosarelor de răpire și privațiuni ilegale de libertate sunt suspendate la faza de urmărire penală, pe motiv că, „fie nu identifică persoanele care răpesc oamenii, fie, dacă le identifică, nu le găsesc”.

El afirmă că sunt o sumedenie de cazuri când persoanele din așa-zisa ‘rmn’ implicate în răpiri, privațiuni ilegale de libertate sau tratamente inumane și degradante, inclusiv așa-numiții ‘milițieni’, ‘anchetatori’ sau ‘judecători’, se plimbă nestingheriți prin Chișinău, dețin proprietăți în dreapta Nistrului sau chiar trec râul pentru a-și perfecta actele de cetățeni ai Republicii Moldova.

Este și cazul lui Andrei Samonii. În 2015, fiind colaborator al așa-numitului ‘comisariat de miliție’ din orașul Camenca, controlat *de facto* de ‘rmn’, împreună cu alte două persoane au trecut Nistrul, au răpit un cuplu din satul Vertiujeni, raionul Florești, și l-a transportat în regiunea transnistreană.

Un an mai târziu, milițianul „s-a eliberat din funcție”, iar toamna lui 2019 trece Nistrul ca să-și perfecteze buletinul de identitate și pașaportul de cetățean al Republicii Moldova. Câteva luni mai târziu, când revine să ridice actele, este reținut și, la scurt timp, acuzat de răpire, violare de domiciliu și tortură.

Inițial acesta [încasează](#) 15 ani de pușcărie. Ulterior, însă, este scutit de acuzația de tortură, „*pe motivul că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii*”, iar la cea de violare de domiciliu este eliberat de răspundere penală, „*pe motivul expirării termenului de prescripție*”. Astfel, se alege cu [6 ani](#) doar pentru răpirea a două persoane. Totuși sentința încă nu este definitivă, pe marginea ei urmând [să se expună repetat](#) și Curtea Supremă de Justiție.

Aflat deja în spatele gratiilor, fostul milițian din stânga

Nistrului [s-a plâns în instanțele de pe malul drept](#) referitor la condițiile de detenție care îi afectează drepturile garantate de art. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, „solicitând constatarea condițiilor de detenție inumane și reducerea pedepsei”. Într-un final, obține o [reducere a termenului](#) de 519 zile. Tot la începutul acestui an, obține și o [amnistie parțială](#).

Ruslan Lungu, fost procuror șef al mun. Bender, care a activat un deceniu (perioada 2011-2021), recunoaște că majoritatea dosarelor penale pornite în urma răpirii persoanelor de către forțele regimului de la Tiraspol nu aveau niciun efect, dar asta se explică prin faptul că autoritățile de la Chișinău nu controlează teritoriul dat și sugerează că componenta politică joacă un rol mult mai important decât ar părea.

„Noi nu o să putem rezolva diferendul transnistrean cu ajutorul procuraturii. [...] Aici nu e vorba doar de un infractor care a comis o infracțiune. Asta e o problemă foarte gravă a țării noastre – existența unui regim care controlează 12% din teritoriul țării, iar noi nu putem face nimic. Problema dată trebuie de rezolvat la nivel de stat și armată, în sensul de securitatea statului. Abia acum, peste 30 de ani de la conflictul din 1992, au hotărât să incrimineze separatismul?”, accentuează Lungu.

Fostul procuror face referire la [modificările](#) de la începutul acestui an, când în Codul Penal au fost introduse noțiuni precum „*Entitate anticonstituțională*” (art. 134/23) sau „*Structură informativă ilegală*” (art. 134/24), iar „*Separatismul*” (art. 340/1) a fost criminalizat, pentru astfel de acțiuni fiind prevăzută o pedeapsă maximă de 12 ani de pușcărie.

Autoritățile nerecunoscute din stânga Nistrul [s-au văzut](#) direct vizate de noile prevederi, considerând că ele „creează temeuri pentru urmărirea penală motivată politic a aproape tuturor locuitorilor” din așa-zisa ‘rmn’. Însă

„Transnistria nu acceptă șantajul procesual penal din partea Moldovei”, s-au grăbit [să anunțe](#) acestea.

Totuși Ruslan Lungu e de părerea că, oricât de nule și fără niciun efect ar părea aceste dosarele penale, regimului de la Tiraspol nu le pică bine învinuirile, deoarece, atunci când pierd puterea și trebuie să fugă, ei nu trebuie să fie anunțați în căutare, căci au nevoie să păstreze legătura cu restul lumii.

„În 2015, a fost un caz [când feciorul unui \[așa-zis\] ministru de interne \[a 'rmn'\]](#) a fost reținut în Grecia pe un dosar de-al nostru – răpire de persoane, și a stat într-o cameră cu descendenți din CSI cu tradiții hoșești. Iar pe el deloc nu-l agreau, dar grecii nu l-au schimbat în altă celulă, pentru că autoritățile transnistrene nicăieri nu-s recunoscute. El s-a întors foarte nefericit de-acolo. Asta a fost o lecție bună pentru ei, pentru că, *de facto*, dosarele penale pe care le considerau ineficiente erau destul de eficiente și pot să lovească foarte crunt.”

„După asta ei au început la fiecare întrunire 5+2, la fiecare grup de lucru, să abordeze subiectul dosarelor penale în privința reprezentanților organelor de drept transnistrene. Neobținând victorie în cadrul negocierilor, între timp au început să se adreseze mai multă lume la noi, ei și-au modificat legea, precum că adresările la organele de drept ale Republicii Moldova sunt sancționate penal”, relatează fostul procuror.

.

Aurelia își aduce aminte că, în timpul unei audieri la Bender, un om al legii i-ar fi spus că îi vor prinde pe cei implicați în răpirea fiului ei Vladimir, doar că trebuie ca aceștia să iasă la pensie. *'Acum nu putem, că va fi conflict. Oricum știm cine sunt...'*

„Să aștept până la pensia lor? Păi asta când va fi? Când o să se mărite nepoata? Și, până atunci, fiul meu trebuie să putrezească în pușcăriile separatiștilor?” se indignează femeia.

„Pe 3 octombrie, a expirat termenul de prescripție. În codul lor nu se dă voie să stai în arest mai mult de 18 luni. Și ne gândeam că o să-l elibereze, dar au prelungit. A fost ședință în octombrie, dar au amânat-o... Am crezut și că ai noștri o să facă tot posibilul să-l elibereze, dar...”, oftează prelung Liviu.

Speranța e tot ce le-a rămas. Și convingerea că băiatul lor, care și-a petrecut deja o zi de naștere în spatele gratiilor,

va veni curând acasă. Până atunci, trimit colete și comunică prin scrisori cenzurate.

„Ne-a interzis categoric să mai venim și să-l mai vizităm. Se teme ca separatiștii să nu ne facă vreun rău, ca să-l preseze pe el. Din partea Moldovei nu suntem auziți de nimeni, decât de Promo-LEX. Și câte cazuri mai sunt mușamalizate?” se întreabă Aurelia.

„Mămica, tăticul salut!

La mine totul e bine. Sunt pe loc în Tiraspol. La eliberare nu retrăiți.

E posibil din nou, luni să fiu dus la Glinoe.”

Materialul a fost realizat de Oameni și Kilometri, în parteneriat cu Asociația Promo-LEX, în cadrul proiectului „Promovarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova”, cu suportul financiar al National Endowment for Democracy (NED).